

Előfizetési feltételek:
 Egész évre 6 frt. — kr.
 Félévre . . 3 " — "
 Negyedévre 1 " 50 "
 Egyes szám 10 kr.

HALADÁS

Hirdetések díja:
 4 hasábos petsor 5 kr.
 Nyilttérben . . 20 kr.
 Bélyegdíj egyes hirdetésnél . . 30 kr.

Társadalmi, tanügyi, közgazdasági és ismeretterjesztő közlöny.

Szerkesztőségi iroda:
 Főtér. 5 sz. a., hová a lap szellemi részét illető közlemények küldendők.

Megjelen:
 Szerdán és Szombaton.

Kiadóhivatal:
 Volez B. könyvnyomdája. Mindennemű pénzek, hirdetések és reclamatiók ide intézendők.

A jogérző társadalom.

Ha példával akarunk élni, rendesen az angolt vesszük elő. Ha ujitani akarunk, az angol intézményekre hivatkozunk.

Az angol alkotmány és társadalom az, melyre az egész világ hivatkozik s mely mintaképül szolgál minden tekintetben.

És méltán, mert ott a társadalom alkotmányos, a jogérzet olyan, mint sehol a világon.

Az angol büszke és független, nem fél senkitől, csak a törvénytől. A közügyek iránt érdeklődik, mert befolyása van azokra a parlamentig minden functionál. Polgári jogait évszázadok óta gyakorolja függetlenül, szabadságot élvez.

Csald meg az angolt két krajczár értékig s eltölt napokat, elkölt százszorannyit, de jogát nem hadja, mert érzi, hogy bármely jogsérelmet visszatörölés által Anglia ősjogait védelmezi meg. Ez a társadalom alapja; s ez képezi az alkotmány biztosítékát is.

E jogérzetet hiában keressük a többi nemzeteknél.

Az orosz, — olasz, vagy németnél ez a jogérzet nincs annyira kifejlődve; szolgálilag hajolnak meg az „Obrigkeit“ előtt; s ha jogot keresnek először kiszámítják, hogy annak megszerzése mennyiben kerül, mert többet kiadni vonakodnak, mint a mennyit maga a jog ér. Az angol annak idejében képes volt egy penny törvénytelen theavámért egész forradalmat előidézni.

Európa sok népe századokon át képes volt a despotismus törvénytelen költségeit hordozni és fizetni.

Nálunk a jogérzet nem hiányzik, az elég életerős, eléggé gyökeres. Nélkülözzük azonban a másodszorú feltételeket, hogy társadalmunk olyan legyen, a milyennek egy életerős, alkotmányos társadalomnak lennie kell.

Kevesen foglalkozunk iparral, kereskedelemmel, pedig ez adja a társadalomnak az önállóságot, alkotmányos alapját.

Nálunk ez okból emelkedik a honoratior osztály és ez által apad a független emberek száma. Kevés nálunk a társulási és vállalkozási szellem. Az erős és alkotmányosan gondolkodó ársadalmat a független polgár, az értelmes, jogérző egyének kepezik.

A honoratior osztály pedig nem független s miután társadalmunk felszínén ez lebeg, társadalmunk, nem is lehet angolos, szabad és független.

Nálunk a favágó Lincoln soha se lesz vala az, a mi lett. Nálunk nem olyan a társadalom, az élet, hogy megtanítson favágót úgy, hogy állam férfit legyen. Cobden nagyszerű egyleti működésére nincs tér. Hol vannak nálunk a birminghami egylet nagy vívmányai?

Szeretünk hivatalnokok lenni, s úgy tartjuk, hogy kinek isten hivatalt ad, eszet is ad hozzá.

Csüngünk a kormány intézkedéseiben, várjuk azokat, mintegy gyámsága alá helyezzük magunkat.

Ez nem alkotmányos társadalom. A társadalom, ha olyan milyen az angolé, nem vár a kormányoktól iniciatívát, megteremt mindent, még törvényt is.

Mire törekedjünk?

Teremtünk értelmes független iparos és kereskedő elemet; ébresszünk figyelmet ez irányban polgári iskoláink által; létesítsünk minél több polgári iskolát; neveljük az iparost és kereskedőt; költsönözzünk neki vállalkozási és társulási szellemet; meg lesz a jogérző alkotmányos, tehát független társadalom s olyan élet fejlődik majd, mely többet érrend az iskolánál, mely képes lesz nálunk is favágókból első rendű államférfiakat nevelni.

Ily társadalom, ily irány mellett értelmesseink nagy része nem fog várakozni a hivatalnok halálára, kinek helyét elfoglalni szándékozik; a szabad vásár megnyílik, a hol az értelemnek és becsületnek kitűnő tere van.

(=)

Egy kis „historia.“

1142 és 1211 oly régi idők, melyeknek eseményeire bizony visszaemlékezni nem lehet! — Nem lehet különösen akkor, ha az ember Magyarország történelmét nem olvassa, — s még kevésbé, ha fülét is bedugja annak említésére, s a „Nagy Németország“ tölti el keble vágját, elméje gondolatját, s szíve minden dobbanása érte ver . . . . .

Régi idők, nagy eseményeknek tanúja! — — Minő sajtáságos, szokatlan tömeg hömpölyög hátráink felé?

Nyelvök gördülékeny, mintha hordókat hengergetnének, — lépteik megfontoltak és majesteticusak, termetök átlatai, csak a lábuk vékony. —

Oldalukon hüvelybe rozsdásult kard, — grüspanossisakjukon a szél pulyka tollatlenget, hátukon — hátukon? — Semmi! Hiszen ily hatalmas urak csak nem fognak terít hordozni! Majd lesz abban az országban minden, a melyet elfoglalnak, — lesz ott rab-szolga nép, a mely nekik a szükségeseket elő teremti. — — —

A magyar vendégszeretet oly régi, mint a mióta magyar nemzet él. — Ha sajtája ez az egyeseknek, ép úgy jellemzi közéletünket is. —

Tárva az udvar kapuja — tárva az ország hátrára. —

Geyza és András királyaink gyakorolták e vendégszeretetet nagy mértékben a németekkel szemben, kiket ma „szász testvérek“-nek hívunk. —

Bevezették őket az országba, oda adták nekik az ország szép részét, adtak kiváltságokat, — többet, nagyobbát, mint a magyar nemességnek, és reá írták zászlójukra „ad retinendam coronam.“ —

Szépen retineálják!

No de erről később. —

Valjon miért hagyták oda „szász testvéreink“ Flandriát?

Talán igen jól volt dolguk? — Talán annyira usztak már otthon a jólétben, — hogy megis csömöröltek tőle? Vagy talán már akkor arra a meggyőződésre jöttek, hogy nemzetüknek culturmissiója van, — s e nemes hivatás teljesítése hajtotta őket, a távol kelet vadonjaiba és vad népei közé? — — —

Vagy talán az éhség? — — — A nyomor? — —

Lehet ez utóbbi is, — de mi nem tudjuk. — Elég az, hogy eljöttek, s mi tárt karokkal fogadtuk, s „Isten hozott“-al üdvözöltük. —

Szívök haza vágódik mégis? De azt hisszük, hogy szívöket nem magára vinnék pusztán haza, — s oly állapotban, mint a milyenben ide érkeztek, nem hagynának itt. — Különben szabadságukban áll! —

S a szebeni „Tageblatt“ oly kegyes, hogy a magyar tisztviselők idei nyári mulatságát oly formán teszi közzé: „Die hiesige Colonie der magyarischen Beamten veranstaltet ein Waldfest. —

Nagyon szép, tehát a magyar királyi hivatalnokok, „Szászország“-ban Coloniát képeznek!

Wart a beczen! Dod es nede so!

Vagy talán egész Magyarország „Szászország“ Coloniája?

Ez csak ugyan megegyezne a jelszóval, mely zászlójukra van írva, csak hogy szász practicussággal nem a korona megvédését, megtartását jelentené, hanem azt, hogy az országot magokénak tartásák. —

Lám a hősi flandriai vér nem tagadja meg magát!

S mi oda vagyunk, nem tudjuk hova lenni, — segítségére van szükségünk, — mert elpusztulunk a nevetéstől e földet rengető ostobaság felett! —

A csatatérről.

Dajonál az oroszok és törökök között nagy csata volt a mely tíz órán át tartott, s a törököket előbb visszanyomták ugyan, de ezek előbbi hadállásaikat újól visszafoglalták. —

Ázsiában az egész csata vonalon tehát Erzurumtól Karsig és tovább Batumig nagy harcokat vívtak a törökök és oroszok, és a törökök mindenütt fényes győzelmet arattak, a muszkák célja sehol sem sikerült, s mindenütt nagy vereséggel visszaverettek. —

A Dobrudzsában csak 15000 ember áll a törökök részéről, az erődökben és erődítményekben elhelyezve.

A seregnek zöme Ruscuk, Silistria, Sumla és Várna áltl képezett négyszögben van elhelyezve. —

Gyurgyevó és Slobozia között heves ágyuzás folyt, változó előnnyel, míg végre az orosz ágyúk elhallgattak, a törökök azonban az ágyuzást annálhevesebben folytatták. — Az oroszok az egész Duna vonalat megszállották, Hirsovától Tulcság. —

Cogolniceanu oláh minister Bécsbe megy. —

A montenegroi török hadsereg Spuz és Podgoricza között van felállítva, Szulejman és Szaib páskák alatt. —

Dajainál, orosz hírek szerint, a törökök visszavonultak, de mint maga a tábornok Terguszokoff bevallja, az oroszok vesztesége nagy volt.

Karsz előtt a muszkák új útegeket állítottak fel. —

Az oroszok a Dunán több ponton átkeltek. —

Viddin és Kalafát között ágyúharoz foly. —

Az orosz hajók a török kereskedelmi hajók ellen is torpedokat alkalmaznak, s már több kereskedelmi hajó veszett el a rajta lévő rakodmánnnyal és legénységgel együtt.

A törökök Bajazidban 2000 orosz foglyot keritettek hatalmukba, ugyszintén számos lovat is.

Dervis pasa Batumba érkezett, 1500 zeybeket, és egy zászlóalj keresztény önkéntest is vitt magával. —

Karsznál a törökök az oroszokat újól visszaverték. —

A gyermek olyanná lesz, a milyen környezete.

IV.

Házi munkaköreinkben előforduló dolgoknak megtanítása, már azon oknál fogva is biztos eredményt mutathat fel, mivel itt az oktatás nem könyvből elmélet útján — hanem elbeszélés és gyakorlati előmutatás útján történik. Mi a figyelmet hamar megragadja s az értelemre maradó benyomásokat tesz. A gyermekek nagyon hajlandók a kézi munkára. Ha ily munkát látnak, sietnek azt legott utánozni. Nem egy gyermeket láttam, — kinek igen szép faragványai voltak. Szekereket, szekrényeket és hidakat állítanak elő kicsiny alakban. A tárgyaknak a gyermekekre nagy képző hatásuk van. Innen van az, hogy a legtöbb gyermek, ki a könyvből való tanulás mesterségé-

vel nem tud boldogulni, rendszeren a mesterség terén mutat föl előhaladást. Igen, mert azok a szóbeli helyes utasítások, — azok a kézzel fogható tárgyak különböző változatai megragadják figyelmét, értelmét s így könnyen sajátítja el azokat. Nincs is jobb tanítás a tárgyakkal való oktatásnál! Midőn kezébe veszi a gyermek a tárgyat, nézi, vizsgálja, kutatja és kérde annak jegyeit, tulajdonságait és így közvetlen szemlélet által szerez magának arról tiszta tudomást. E helyes módszer alkalmazása újabb időben mind általánosabb kezd lenni. Mi a tanügy haladásának tekinthető.

Igen sok szülő helyesen követi az oktatás ezen nemét, t. i. gyermekét a köréhez tartozó apróbb teendővel nem csak megismerteti, hanem annak megtevésére is rá szoktatja. Igen sokan pedig gyermekeket a magok mesterségéhez illő aprólékos dolgokra oktatják s ez által gyermekeket nem csak munkaképessé, szorgalmassá, hanem takarékosná is nevelik. Hogy a gyermeket korán kell e három erény gyakorlására rá szoktatni mutatja a következő példa: Ismertem egy munkás mesterembert, ki családot alkotott s arra törekedett, hogy családját boldoggá tegye, dolgozott, dolgoztatott és vállalatokba bocsátkozott, munkáját, vállalatát siker koronázta s ő örömben elárasztá családját pénzzel, kényelemmel és fényvel. Vállalatai miatt távol lévő, — ritkán élvező a családi élet örömeit s ilyenkor megrakottan — mint méh, becses emlékekkel, szép ruhákkal, nagybecsű ékszerekkel kárpótolta kedves családját. Isten több gyermekkel áldotta meg, melyek közül a nagyobb fiú lévén korán megismerkedett atyja mesterségével, követte atyját utjaiban segített neki vállalataiban. Szóval, mint gyerek munkaképessé lett. Azonban az édes anyja otthon a bőségben rosszul gazdálkodott, pazarolt a helyett, hogy takarékos lett volna. A kényelem, fény és bőség elvakította. Ő a ki eddig folytonosan dolgozott, elfelejtette mi a dolga. Ott van a nagy számú eselőség, elvégzi az a dolgot. Neki más most a teendője, öltözni, kocnikálni és estélyeket rendezni, hisz van miből!

Gyermekeivel sem törődik, ott a dada, nevelő, nevelő, kik pénzért, kényelemért elvégzik e teendőket. Azonban az apa véletlenül egy nagy hülés következtében elhal, kiapad a kereset forrás. Az anyasír, jajgat, de az előbbi pazar életmódjával nem bír szakítani, fennhangon mondja, maradt még annyink hogy abból uri módon élhetünk, sőt fiját is maga mellé veszi — nem engedi tovább dolgozni, őt is urrá akarja neveltetni. Minthogy azonban az ily özvegy-asszonyt, rendszeren sokféle követelésekkel lepik meg, hol a miveltek, hol a munkások, hol az orvosok hol a gyógyszerészek, hol az ügyvédek, hol a papok és fizetnek ki vele oly számlákat százszoros értékben, melyeket sem ő, sem családja, sem boldogult férje soha nem csináltak. Így fogyott el a nagy vagyon pár év alatt s így szorult az özvegy neveletlen gyermekeivel, még kiskorú, de munkaképes nagyobbik fiára, ki büszke arra, hogy édes jó anyjéért és testvéreiért dolgozhatik. Az élet minden nap tüntet fel ily alakokat, okuljanak a szülők az ily eseteken s neveljék gyermekeiket, munkaképessé szorgalmassá és takarékosná.

Mi történik az ország házában?

— A képviselőház folyó hó 22-én tartott ülésében elfogadta az olasz királysággal kötött kereskedelmi szerződés meghosszabbításáról szóló törvényjavaslatot, megszavazta saját költségvetését június hóra, és bevégezte a gyámügyi törvényjavaslat tárgyalását.

Lubinski volt elnöki titkár nyugdíjaztatása kimondatik.

Tárgyalás alá vétetik Somogy, Szatmár megyék és Kecskemét város azon kérése, hogy Törökország feldarabolása megakadályoztassék, ugyisint az is, hogy hazánk szláv államoktól legyen körülvéve Főképp Simonyi Ernő támogatja e kéréseket, ki hivatozik arra, hogy ily értelemben nyilatkozott az egész nemzet. Támogatja még Kaas Ivor báró. — A vita folytatása Gróf Apponyi felszólalása után 26-kára halasztották s megállapították a sorrend a szönyegen forgó ügyek letárgyalására nézve.

Június 26-án tartott ülésen Apponyi, Kállay Éber vesznek részt a keleti kérdés feletti vitában. Apponyi követeli Törökország integritásának fenntartását, s felvilágosítást kér a mozgósítás tárgyában ugyisint arról, mi céljai vannak monarchiáknak Bosniát illetőleg; kérde egyszermind, hogy miért tartják titokban a célba vett intézkedéseket.

Kállay Törökországnak állapotait tarthatatlannak véli, egyszermind utal arra, hogy mi előnyös helyzetben vagyunk eddig és ne áruljuk el terveinket.

Tisza Kálmán hatóságos beszédben fejtegeti állapotainkat, s azt mondja, hogy valamely ország elfoglalására e mai napig semmi határozat sincs hozva, s nincs a döntő körökben senki, ki külügyi politikánk feladatának tartaná, hogy szomszédunkban a birtoklási és hatalmi viszonyok megváltozzanak. — Jövőre nézve pedig sem a mozgósítás, sem más események iránt kötelező ígéretet tenni nem tud. — Lekötve a monarchia sem egyik sem másik fél iránt nincs. — A cél minden rokon és ellenszenv kizárásával a monarchia érdekének fenntartása és az ország vérenek és pénzének kiméltése.

Kéri ezért, hogy a nem létező veszélyeket minduntalan ne hangoztassák, mert ez a népek idegeit rázkodtatásba hozza, a mi a tett idejére az idegek elgyengülését eredményezheti, vagy pedig ha ok nélkül agrémekkel és képzelődésekkel lármáztatik fel, akkor sem hisz a veszélyben, ha az elérkezett, a mi nagy csapás lenne a monarchiára nézve. —

Király Ő Felsege e beszédért Tisza Kálmánnak táviratilag gratulált, s kijelentette, hogy az neki hazafias örömet okozott. —

Gróf Andrassy Gyula szintén távirati üdvözlöt küldött Tiszának e beszédért. —

Ploiest.

A czár elhagyta Ploiestet, s valószínűleg elhagyja Romániát is, mert — a levegő reá nézve ott nem egészséges, s orvosai tanácsolják, hogy haza menjen. —

Ploiest egyébiránt nem erőltette meg magát a szives fogadtatás által, s az oly szegényesen üttött volt ki, hogy bizony egy 30000 lelket számláló városhoz, a kereszténység felszabadítójával szemben, ki Romániát is atyai koblére szorítá egy cseppet sem illett.

Pedig mint hirlik a kormány a városnak 16000 aranyat utalványozott e célra, alkalmasint a czár és a nagyherceg rendelkezésére bocsátott házak berendezésére szükséges pénz is ebből telt ki. —

Egy idegen javaslatba hozta, hogy fáklyás menettel tiszteljék meg a czárt, de a ploiestiek nem egyeztek belé ebbe sem; e nép nagyon apathicus, de nem csak a ploiesti, ilyen az egész nagy Oláhországban, azok nyilatkozata szerint, kik az események szemtanúi, nem igen lelkesednek a most folyó ügyek iránt. —

Egyébiránt ez a Ploiest, nagy népessége mellett is sehogy sem bír városias külsővel, s most már, midőn nevezetességét a czár elveszíté nem egyéb egy nagy falunál, csak közép pontján látszik némi igyekezete a „város“ felé való közeledésben. Itt van néhány valóban szép épület, köztök tanintézetek, a mi a legfőbb mi dicséretére, megérdemelt dicséretére szolgál.

Hanem ezzel aztán vége mindennek, az utcán járásban lábaink kifeszamodnak orr fintorító kellemetlen szagok terjednek minden felé, az ételek egyik vendéglőben drágábbak, mint a másikban, de azt hogy melyikben rosszabbak bajos volna elhatározni, e mellett a vendéglők a szokatlan számú idegenek miatt túltömöttek. —

Az indóház a várostól fél órányira fekszik, hová irtoztató poros, és árnyéktalan út vezet. —

S itt volt a muszka czár főhadiszállása!

No de nagyon természetes, hogy ez előbb elősorolt kényelmetlenségeket ő felsége nem érezte. —

A czár a „Strada de Prefectura“ utcában volt szállva, Negulesco ur házában, a mely egyike Ploiest legszebb épületeinek. Negulesco minden változtatásba beleegyezett, melyet a czár kényelmére kellett megtenni; Báró Bellio a czár mellé rendelt biztos fel is használta ez engedélyt s a palotát nagy fényvel rendeztette be.

Belépő, elfogadó terem, háló játszó pihenő, dolgozó szobát drága szönyegek borítják, melyeket Haas Fülöp és fiai pesti cég szolgáltatott, a butorok Bécsből hozattak. — Minden jól volt, minden tetszett a czárnak, csak az ágy nem. — A drága selyem menyeges ágyat el kellett távolítani, mert ő csak egyszerű tábori ágyán tud nyugodni, mit vasuton utána hoztak.

A palota mellett kertet rögtönözni kellett a czárnak, hogy reggeli setáját ott megethesse. —

Közvetlen a czár szállása mellett van a Villa, melyben a trónörökös volt szállva. Beosztása a szállásnak majdnem ugyanaz mint a czáré, de előnye, hogy az utcától félre, csendesebb helyen fekszik, s a czárénál szebb kert környezi. — Ennek tulajdonosa Dr. Cantili.

Haj! de mindennek vége! Ploiest újra a valódi Ploiest lett, haszna csak Regulescu és Cantili uraknak maradt a nagy vendég után, mert — neveiket a történelem meg fogja örökíteni házukról.

A rabló üldözéshez.

(Rabló historiák.)

Gergely pápa naptára szerint június 28-át irták. Szép délután volt; a nap arany sugarai stb.

Egyszer, miként a villám, vagy miként a sas zsákmányára, lecsap a hir, hogy Torda városának berkei és mezői rablókkal vannak telve.

Irtoztató rémület, lotás - futás az első pillanatban, mindenki sietett haza megmenteni azzát a mije van, házat barikádokkal körülvenni stb.

Lóvas futár fut, mintha csak szemét vájták volna ki a csatatérre, azon utasítással, hogy ha látni fogja a rablókat, azonnal térjen vissza.

Oda veszett; a lovas legényt senki sem látta többé — estig.

A tisztség épülete előtt kocsi áll — indulásra készen.

Minden ember várja a támadás tervszerű kivitelét.

Uj futár hadja el a város piacát, fehér lóvon, büszkén, ügetve, mint mikor őseink csata sikra szálltak, mint midőn az ellenséggel összecsaptak.

Ez is oda lett, soha senki sem látta többé — estig.

A zaj nőttön — nő; a rémület fokozódik s követeli mindenki a támadást.

És honnan van e riadalom?

Ki hozta ezen ádáz híreket, melyek sujtóbbak a villámnál, s erősen kapják meg a szívet, mint a sasnak körmei?

Ki látta a marczona arcokat békés városunk dús gazdag határain? Ki látta őket, a kiktől fél a gyermek, fél a koldus, fél az ur?

Egy asszony czammog Torda város egyik külutczáján, szembe jó vele a komámasszony!

„Honnan komámasszony?“

„A keresztési rétről.“ (Itt vivot Tráján Decebállal hős csatát.) Képzeld csak, egy férfival találkoztam ott, megszólít szépen, meg is fogja kezemet — a szemrelen; engedtem, mert tekintete, habár vidám volt, nekem egyáltalában nem tetszett. A végén kérdezé, hogy X. meg Z. uraknak van-e sok pénzük, de én nem árultam el a vagyoni viszonyokat; ezzel megfordul, kabátját félre fujja a szél s képzeld csak, veres övöt látok derekán, tele pisztolyokkal.“

A hallgató mind ájuldozva fut a rendőrség felé s elbeszéli épen oly igazsággal, — mint a hogy hallotta.

Ujabb hírek.

Egy rab megszökött a ligetből, a mint ott dolgoztak volna. Tény, hogy itt összeesküvés, vagy egyetértés van, a mi az aggodalmat megerősíti az, hogy az illető rabnak csak 3 napja volt hátra.

A rémület nő.

Még frissebb hírek.

Előáll x x pinczér s hit alatt — persze e hitet csak igéri — hogy egy ur, a vendéglőbe megjelenik tegnap este, kérdé van-e szoba? nyitva van-e éjszaka a kapu? Miután a felelet nem lehetett kielégítő — tovább ment. A szomszéd vendéglő pinczérnőjétől tudá, hogy ott épen e kérdéseket tevé.

Azóta az ismeretlen férfiú elment, soha senki sem látta.

Legujabb hírek.

Két munkás, hitet tesz reá, hogy két tekergőt látott puskásan a kolozsvári uton stb.

A közönség rémülete estére el lett oszlatva.

Az éjszaka teljes nyugalmat hozott városunknak. A rendőrség dicsősége ez.

Constatálva lett, hogy a keresztési ur egy tagosító mérnök veres öv és pisztolyok nélkül.

Az idegen vendég a vendéglőkben nem más, mint egyik sängerünk, a ki aztán a „Koroná“-ban szállt.

A két suhancz pedig estére elért Kolozsvárra.

A rab pedig aludt egy fa alatt tíz lépésre onnan, a hol dolgoztatták s esze ágában sem volt a szökés.

Hogy a hírek terjesztőivel mi történt nem tudjuk! Szeretnők azonban és a törvényes tételre állva megis követeljük, hogy az ilyenek kellő szigorral büntetessenek állhírek terjesztéséért.

Van a mi jó Strafgesetzünkben erre is §.

A tanulság pedig az, hogy ne veszítsük el a fejünket minden munda — mondára, valamint nem veszítették előljaróink most sem ilyen criticus időben. (f)

H i r e k.

— **Tisztelettel kérjük** fel lapunk t. megrendelőit, hogy az előfizetési pénzeket mielőbb beküldeni sziveskedjenek.

— **Megyénk eseményeinek**, hű tükörét akarjuk előállítani s átszolgáltatni a nagy közönségnek és sajtónak. Ezen feladatunkat csak úgy teljesíthetjük kellő pontossággal, ha lapunk barátai az itt-ott lefolyó eseményekről rövid tárgyilagossággal értesítenek. Megyénk, közönségünk és lapunk érdeke megkívánja ezt. Felkérjük ügybarátainkat e kérelmünk teljesítésére.

— **A Népbank igazgatósága** felkéri a részvényes tagokat, hogy hetenkénti részletfizetéseiket vasárnaponként, reggeli 8 órától délután 1-ig pontosan teljesíteni sziveskedjenek, minthogy három heten túli késedelmezés esetén, a tagilletékek után, késedelmi kamat fizetendő. —

— **Tolvajság** történt folyó hó 28-ára virradólag Dénes István újtordai polgártársunknál, kinek kamrájából szalonnát, sonkát és hájat loptak el. A tettesek kinyomozása foly, de eddig nyomra nem vezetett. —

— **Rablókkal** vannak elfoglalva az emberek. Állítják, minő alapon, nem tudjuk, hogy romániai rabló bandák garizdálkodnak szeltében. Rémitgetjük egymást minden igaz ok nélkül. Ha a paraszt egy puskás embert lát, már fút előre, mert rabló. Ha erdőn két — három ember keresztül utazik, már rablókként üldözik őket. Minden fűszálón rablót keres képzeletünk — ez a napi kérdés. Pedig sehol semmi nincs. A hosszúsázi rabló gyilkosságot leszámítva, nincs tény, mely aggodalmunkat igazolná. Ez pedig egy magán bosszú következménye csupán. Igen helyesen cselekednek a sajtó, ha ilyenü híreiket kellő mértékre reducálnak, mert ha így megy a dolog, s minden puskás emberben rablót fedezünk fel, összes rendőrségünk és katonaságunk nem lesz elégséges a képzel rablók üldözésére.

— **A mi esendőreinket** is oda telegráphirozta Alsó-fehérmegye alispánja a kocsárdi állomásra e hé 26-ik napjának estvéjére. Itt volt koncentrálva szomszéd vidékeink esendőrsége is. Innen indultak, üldözni a rablókat — minden eredmény nélkül. Megrovást érdemel, hogy egyetlen politikai tisztviselőt sem lehetett ez állomásnál látni, a ki a továbbiakra nézve intézkedett volna. És foly aztán az üldözés több ponton, nagy hű-hóval olyan állítólagos rablók ellen is, a kiket a képzelődés tett azzá. Nem csodálkozhatunk rajta, ha a nép ott, a hol az üldözés foly, rettegésben tartatik.

— **A bujtogatások és izgatások** megakadályozása végett szigorú éberséget rendelt a belügyminiszter a főispánokhoz intézett körrendeletében, s egyuttal utasította a törvényhatóságokat, hogy mind azon egyének, kiknek eljárása gyanút kelt s kik magukat ut-levélllel, vagy igazolási jeggyel nem bírják igazolni hazájukba, vagy illetékes tartozkodási helyükre tolonozoztassanak. E rendelet a maga helyén van, csak nagy kár, hogy elég szigorral nem hajtják keresztül. Így az ember nem látja minden tekergőben egy — egy rablót, minden kövezet koptatóban egy — egy haramiát.

— **Egy bukaresti vendégünk** volt a napokban. Beszél a muzska katonákról is; ezek rongyosak és kiéhezettek s mint valami mézszárszéki legyek düllingeznek Bukarest utcáin. Ily élelmezés mellett az apróbb tolvajságok napi renden vannak, kiki ott elégti étvágyát a hol teheti. — Az idegenek s illetőleg a fris jövevények a legszigorubb felügyelet alatt állanak. Annyi a tekergő Rómániában, hogy annyi a világ kezdete óta nem volt egy országban. Ezekre aztán ügyelhet a muzska rendőrség. A legelső prevenciatiónál Sziberiába küldik őket; e példák miatt aztán iparkodnak is kerekét oldani, vagy úgy viselni magukat, mint a hajadon leányok. Legalább mégis csak van alkalom megismerni az alkotmányos világot, meg a zsarnok rendszert. Ha tőlünk függne az ily tekergők kivándorlása elé semmi akadályt nem görditenénk; kifelé úgy is csak a szemét nép megy, ezt aztán legalább megtanítja a muzska, hogy sohaj-tásban hal meg a magyar alkotmány után.

— **Tűzoltóink** júliálisa holnap lesz a ligetben. Csak szép idő kell, egyéb minden meg van téve, hogy a multság valóban az legyen. A táncz-tér közvetlen a kertész-lak előtt kidiszított; jó konyháról és zenéről gondoskodva van. A rendező-bizottság semmiféle

áldozatot nem kimélt, hogy a tűzoltók májálisának jóhírnevét fenntartsák Belépti-díj csak 60 kr.; felülzetések köszönettel fogadtatnak.

— **Az iskolai vizsgálatok** városunkban végükhez közelednek. Az unitárius középtanodában ma fejeztetik be a tanév. A kath. fiu- és leányiskola vizsgálatai e hó 27 és 28-án tartattak. Az ev. ref. fi- és leányiskolák vizsgálatai egy pár nap alatt szintén megtartatnak. Torda városának tanügyéről, ha terünk engedni fogja, a következő számban részletesen fogunk megemlékezni.

— **Hová lettek józú fillérestelvényeink?** Ezt a kérdést intézzük az azokat rendező-bizottság elnökökéhez. Csak nem hallgattunk el velük örökre, akkor a midőn annyira sikerültek, a közönség annyira igénybe vette s óvodánk ügyét különösen anyagilag annyira támogatta. Igen helyes volna, ha a jövő hóban a fillérestelvények egyikével már találkozánk.

— **A „Veres kereszt“** társulat első fogatai június 25-én hagyták el Bukarestet s ügettek a csatatérre. E fogatok a sebesültek elszállítására használtatnak. Minden fogatnak neve van; nem kis meglepetést szült az egyikén a következő felirat. „A z e r d é l y i r o m á n n ö k k;“ az az, hogy a fogat azoknak filléreiből lett lábraállitva. — Mint értesülünk a felirat nem kis hatást tett a bukaresti olvasókra. Valami 8 fogat indult el arra a hirre, hogy a román katonáknak is megengedtetett már a lővés; csak hogy sebesült még nincs s a sebesültek részére tett gyűjtésekből kocsikat és lovakat vásárolnak.

— **A bukovinai román nők** szintén gyűjtenek a „Veres kereszt“ számára. Ott már egyletileg működnek s a dus gazdag Hurmuzachi Natalia áll az ügy élén. — Hátszeg, Gyula-Fehérvár, Abrudbánya városainkban szintén alakultak újabban „e g y e s e k e g y e s ü l e t e“ a „Veres kereszt“ céljainak előmozdítására. Nem a humánitás gyakorlása boszantja e sorok íróját, hanem az, hogy a román nők mindenütt ott vannak, a hol lenniök nem kellene, és hiányzanak onnan, a hol nemzeti kötelesség volna jelen lenniök. Ez félszegség, tájékozatlanság a román érdekek körül s hogy meggyőződnek erről bebizonyítja a jövő.

— **A Petőfi gyűrűje** is csak afféle Manasses historia volt; mert Petőfi István Erdélyben soha sem járt Eisenbergerrel soha sem beszélt s Petőfinék csak egy gyűrűje volt, az pedig öcse birtokában van jelenleg is. Egy hazugsággal több fűződik tehát a Petőfi sziberiai ügyéhez.

— **Az ev. ref. fiu és leány iskola** kövizsgálatai holnap délelőtt kezdődnek. Figyelmeztetjük az érdeklődő közönséget ezen actusra, mely bizonyára kielégítendő a követelő igényeket. Mint halljuk a leányok igen szép kézi munkákat állítanak ki, minőket a cath. leány iskola vizsgáján merőben nélkülözünk.

— **Alapítsunk Tordának egy könyvtárt**, melyet annyira nélkülözünk, s mely csupán tanuló ifjúságunkat tekintve, annyira áldásos volna városunkra nézve. A nő-egylet könyvtára tisztán szépirodalmi, s első sorban a költészet termékeit bírja, ha komolyabb munkára van szüksége valakinek nem kapja meg, vagy messze földről kénytelen meghozatnia. E tárgyban egyszer még felszólaltunk, s felszólalunk most másodsor, fel ezerszer mindaddig, a mig az ótordai casino-egylet kezébe nem veszi az ügyet s nem fogunk mozgást látni ez ügyben, mely bizonyára hallhatatlanná teendí jelenlegi választmányunk emléket. Addig a mig Kolozsvárnak minden nevezetesebb intézete és egylete könyvtárral bír, addig Tordának nincs tulajdonképen egysém. Mi ezennel megnyitjuk ez alapot, csekély erőnkhez képest 5 frttal az adakozást, úgy gondoljuk, ha lelkesen karoljuk fel ez eszmét, esztendő alatt tekintélyes könyvtárunk leend. — Semmi kétség benne, hogy a város és kebeles polgárság nem fogja megtagadni jelentékeny támogatását ez ügytől, mely Tordának haladására céloz. Alakítson a casino egy könyvtár bizottságát, és vegye az ügyet s üsse nyélbe szaporán.

— **Panaszt vettünk**, hogy a partbejáró bizottság, melynek feladata a fausztatással okozott károkat megbeesülni, három testvér-sogorból megalakított s a becsléseket tuskén-bokron viszi keresztül az érdekel károsok számba vétele nélkül. A commissio tömeg ezen vizes, esős időben aként járja be a földet, hogy állítólag több kárt okoz, mint a fausz. tatás; különösen e hó 28-án volt a commissio elemében. Felemlítettük a panasz tárgyait, mert Vidrától Tordáig igen sok az érdekel, a kik gyanusan nézik a commissio működését s minden esetre elvárjuk, hogy ez ügyben a sok érdekel megnyugtató felvilágosítást nyujtson a kiküldő hivatal.

— **Embortelen** dologról értesítik a Temesi Lapokat. Az albrechtsfiori bíró, Keller Vilmos tizenkettedmagával rátört Torontálmegye egyik legderekabb jegyzőjére Zsarkó József albechtsfiori jegyzőre

kivel már hosszabb idő óta feszült viszonyban él. Mint dühös esürhe törtek a mi rosztat sem sejtő jegyzőre, kit a bíró „elnöklete“ alatt rögtön le is vertek. Az irodából kivonszolták a tanásterembe, ott pedig bezárván az ajtót, félórán majdnem halálíg verték, végre véres és teljesen önkivüli állapota lábainál fogva az utczára hurczolták, elrabolták tőle iratait és 1000 frttal terhelt tárczáját is. A szerencsétlen jegyző több serdületlen gyermek atyja, az 1849-ki szabadságharcban mint tűzér szolgálta a haza ügyét. Még az nap dél után érkezett Albrechtsfiorra a nagy-szt.-miklósi kir. járásbírósg egyik bírója, ki is a helyszínen rögtön megejtett vizsgálat után a községi bírót négy főczinkostársával együtt börtönbe tette, a véres tett többi hét hősei azonban még szabadon járnak.

Tisztelettel kérjük fel lapunk ivtartoit az előfizetési iver beküldésére és a t. közönséget pedig az előfizetések mielőbbi megtételére, mert felesleges számú példányokat nem nyomathatunk.

Előfizetési árak:

Egész évre . . . . . 6 frt. — kr.
Félévre . . . . . 3 frt. — kr.
Negyedévre . . . . . 1 frt. 50 kr.
Helyben egy óra . . . . . — frt. 60 kr.

Lapunk minden Szerdán és Szombaton pontosan jelenik meg.
Tordán, 1877. május 18-án.

A kiadó hivatal.

CSARNOK.

A férfi sziv.

Beszély, írta N. F.

(Folytatás.)

III.

A tegnapi rút idő szépre változott, Herbert már nem volt otthon, midőn reggel keresém, elhatároztam Idához menni — hátha még őtet is ott találom?

A „Siréne“ felé intézém lépteimet. — Belépve, csakugyan ott találam Herbertet, egy más mellett ültek, mindkettőnek arca ki volt gyúlva. Herbert felkelt és bucsuzott, én azonnal vele akartam menni, bemutatás után észre véve, hogy itt valami bajnak kell lenni, de unoka hugom visszatartott. —

„Megmagyarázom önnek a dolgot; a mig én férjnél és Herbert nős volt többször találkozáink, én ártatlanul coquetiroztam vele, — mig, mint a tűzzel játszó magamat perzseltem meg, mert megszerettem, — ő engem szintén.“ —

De hisz ez nagyon jó, most mindketten szabadok, semmi sem áll utjokban.“

„Csak ugyan úgy volna, de Herbert, valahányszor nekem nyilatkozatot akar tenni, — mindig lekörhol elébb, s hibáimat kezdi elősorolni, a közeledést akadályozza, úgy tevé most is.“

„Engedje, hogy áttérjünk egyébre, egyedül van e, ügyeit ki vezeti?“

Hűséges emberem Giovanni, egy római, teljesen megbízható ember.“

„Csak nem azt akarja ezzel mondani, hogy pénze az ő keze között van?“

„De igen mindent ő vesz be és ő ad ki, ez nagyon kényelmes.“

„Nem szeretem a dolgot, még hatalma alá keritheti. — Nem e azon ember, kit páholyában láttam?“

„De épen az, egy magas barna férfi.“ —

„Őn tréfál! De hagyjuk ezt mondja csak nem bizott valamit önre Herbert?“

„Nem, de annyit mondhatok, hogy ő önt nem csak szerette, hanem most is szenvedélyesen szereti.“

„Mindegy, én szabad akarok maradni.“

„Egyedül maradni veszélyes, mig a férfiak is gyakran, midőn egy férfi ügyet tisztességes egybekelés elől kitér, azon végzi, hogy szakácsnéját veszi el.“

„Legyen nyugodt én nem vagyok szerelmes szakácsomba.“

„Ne tréfáljon Ida! Nagyon közel áll ezen veszélyhez.“

„Védelmessen meg.“

E közben elindulánk kocsikázni
A sangroi heczeg utánunk lovagolt.
Egy gyalogló haladt el mellettünk, és köszönt.

„Ki az? Kérde Ida.
„Schwellenburg Walter báró.“
Vendéglőnk előtt hajtánk el, s en láttam, hogy

Herbert az erkélyről hirtelen az ajtón behúzó-
dott.

Haza érve több vendég érkezett Idához, kik-
kel az éjt vidáman töltöttük el. — Bucsúzáskór meg-
hívott Ida reggelre kirándulásra Pompejibe, s meg-
hagyta, hogy Hohenecket és Schwellenburgot is vi-
gyem el.

Herbertet otthon találtam, főfájásról panaszkodott, s
szodavizet ivott.

„Hoheneck“ — szollitám meg — Ida az olajjával
küld engemet, megbánta magaviseletét. — Holnapra
szívesen látja. „Eljön ugy-e?“

„Jobb lett volna, hogy ne is jöjjenek Nápolyba,
vagy utaztam volna el, hogy Idát ne lássam, higye
meg sokkal jobb lett volna reám nézve.“

Hoheneck nem értem önt. Ha szereti unoka-
hugomat kérje meg, hisz semmi sem áll útjában.

„Hagyja el a tárgyat nem tudok magammal
tiszta jóni. — Holnap, ha nem leszek rosszul elki-
sérem Idához.“

Elváltunk egymástól, közvetlen ezután Walter
lépett be hozzám, és sétára hívott. —

„Mondja csak“ — kezdé a beszélgetést ki volt
azon hölgy kivel ma kocsizott?“

„Unokahugom, Holm Grófné“

„Nem tenné meg azt a szíveséget, hogy be-
mutasson neki?“

„Ez legkönnyebb, holnap egy kirándulásra
megyünk, vegyen részt benne.“

Oh ez ország, oh az asszonyok!“

„Vigyázzon, ne hogy tönkre tegyék.“

Walter nagyot nevetett ez észrevételére és egy
vidám dalban adta hangot jó kedvének,

Közgazdaság.

Figyelmeztetés.

A párisi közkiállításban résztvenni kívánók
érdekében alóírt bizottság tudatja: hogy a meg-
hosszabbított utolsó határidő a bejelentésekre
nézve f. év Julius 15-én lejár, mely időn túl beje-
lentések el nem fogadhatók.

Tordán, 1877. Junius 30-án.

a Torda-vidéki albizottság.
br. Kemény György, elnök
Wolff Gyula, titkár.

Piaczi árjegyzéke

a tordai vásárra 1877. junius 23. hozott tárgyakkal.

1 hectoliter: t. buza 10 frt. — kr. — közepes — frt. — kr. —
elegybuza 8 frt. — kr. — közepes — frt. — kr. —
rozs 6 frt. — Törökbuza frt. 5.50. — Árpa frt. 4. —
Zab 4 frt. — — 1 méter mázsa széna kötetlen 2 frt.
— Alomszolma 1 méter mázsa 35 kr. — Tüzifa 1
köbméter 3 frt. 20 kr. — marhahus 1 kilogramm
36 kr. — Disznóbus 1 kilogramm 52 kr. — Turó 1
kilogramm 48 kr. —

Távirati tudósítás a bécsi tőzsdéről jun. 28-én

5% Metaliques 60.70. — 5% Nemzeti kölesön 65.95.
1860-iki államkölesön 72.05. — Bankrészvények 111.60.
Hitelrészvények 778. — London 142.25. — Urbéri
kötvények: Magyarországi 125.55 Temesvári 73.75
Erdélyi 72.75 Horvát-szlav. 72.75 — Ezüst 110.25.
Cs. kir. arany 5.95. — Napoleond'or 10.05.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos: Volz B.

H I R D E T É S E K.

A helybeli részvénytársulati sós-fürdő

meleg és hideg fürdőkkel ellátva a nagyérdemű közönség rendelkezésére áll.

A fürdőnél jutányos ár mellett ételek, italok, ugyszintén bebutorozott lakszobák találhatók.

Társaskocsi a piacról kiindulva délelőtt 1/2 10, délután 3 és 5 órakor mindennap közlekedik. Ha egy
helyről 4 személy jelentkezik, úgy a kocsi a megrendelt időben mellék-utzáka is elmegy.

Hetenként kétszer, u. m. Vasárnap és Szerdán délután 5---7-ig zene.

A nagyérdemű közönség pártfogását kéri

Gombos László,

fürdő-bérlő.

Figyelemreméltó
idegbajok- és nehézkórban
szenvedőknek
Legujabban feltalált gyógymód
Számptalan hálairatot
mutathat fel sikeres gyógyításról

Sylvius Boas

Specialista idegbajokban

Értekezhetni reggel 8 órától este 8 óráig
BERLIN SW.

Friedrichstrasse 22.

Levélbeli megkeresésre is.

[15—19, 102]

SYLVIUS BOAS urnak
az Auxilium orientis feltalálója

Specialista idegbajokban

Berlin Friedrichstrasse 22, I.

Sömmerda febr. 7-én 1876.

Igen tisztelt Uram! Ezennel hűldök egy értesítési illetőleg le-
írását egybetegségnek, melynek ön is örönden fog. Érzésbet leányunk kará-
esony óta testileg és szellemileg annyira helyre állott, hogy sokszor ma-
gunk is azt kérdezzük, hogy valjon ugyan-e az? A köhögési időszak
sem hatott javulási állapotára. Nagyon öröndenénk ha a délutáni
órákban aludna, de nem tudjuk arra bírni, adná az ég, hogy e javulás
tartós volna mit azonban már most akarunk meghálálni, mert megvagyok
győződve, hogy ezt csak az ön kitűnő szere által értük elő Fogadja kö-
szönetünket gondoskodásáért gyermekünk irányában.

Az üvegeket ismét felhasználtuk, miután most utasítása szerint 4
kanállal adtuk neki naponként s ezennel kérem sziveskedjék újolag az
Auxilium orientisből küldeni

teljes tisztelettel Rothmaler lelkész.

SÜRGER MÁTYÁS

órák, Tordán.

Mindennemű fali és zsebórákat kijavítás végett
elvéllal s a pontos járásról egy évi felelősséget
nyujt.

A városi, valamint a vidéki n. érdemű közön-
ség figyelmébe ajánlja magát.

Lakása piactér, a „Haladás“ cz. lap kiadó hiva-
talával átellenben.

Fontos Hirdetés!

A gyomor és altesti bajokban, valamint hideglelés ellen
legbiztosabb hatásának ismert

Dr. Kiesow-féle Élet-essentia

valódiilag egyedül Matherny Emilnél Gy.-Fehérvártt kapható.

(16—15, 20)